

A hazai óvodapedagógus-képzés történetével összefüggő közlemények szisztematikus szakirodalmi áttekintése

Golyán Szilvia

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar Neveléstudományi Tanszék

Absztrakt

A szisztematikus szakirodalmi áttekintés célja a hazai óvodapedagógus-képzés szempontjából releváns és hozzáférhető elsődleges források (szakcikkek, tanulmányok és monográfiák) feldolgozása nyomán készített rendszerező elemző munka eredményének összefoglalása. Adatbázisokban folytatott szisztematikus keresés során a vizsgált kutatási területen a releváns publikációk kiválasztásához beválasztási és kizárási kritériumokat határoztam meg. A PRISMA 2020 protokoll módszertana szerint folytatott kereséshez kulcsszavakat választottam ki és alkalmaztam. Az azonosított szakanyagokat áttekintve, a felállított kritériumrendszer alapján, összesen 33 közlemény (tanulmány, tanulmány-sorozat, monográfia) került az elemzésbe. Az elméleti szisztematikus áttekintés egyrészt rámutatott arra, hogy bár a hazai óvodapedagógus-képzés történetével több közlemény foglalkozott, azok jelentős része az óvodatörténettel együtt tárgyalva tett említést képzéstörténeti mozzanatokról, másrészt igazolta, hogy az óvodapedagógus professzió hazai fejlődését a kezdetektől napjainkig bemutató kronologikus neveléstörténeti munka nem áll rendelkezésre.

Kulcsszavak: pedagógiai professziótörténet, szisztematikus szakirodalmi feldolgozás, PRISMA 2020

Bevezetés

Az óvodapedagógus professzió magyarországi fejlődéstörténetének dokumentálásával kapcsolatosan több hazai forrásmunkát tartunk számon, azonban a megjelent neveléstörténeti munkák hazai kutatói reflexiója még nem ismert. A hazai óvodapedagógus-képzés történetének megismerésére fókuszáló kutatómunkám során ennek érdekében *szisztematikus szakirodalmi áttekintést* végeztem.

Alapvetően arra kerestem a választ, hogy *indokolt-e a hazai óvodapedagógus-képzés történetének kronologikus bemutatását célzó kutatómunka*. A továbbiakban egyrészt *a szisztematikus irodalmi áttekintés folyamatát*, másrészt a feltárt szakirodalmi források alapján készített *rendszerező és elemző munka eredményének összefoglalását* mutatom be.

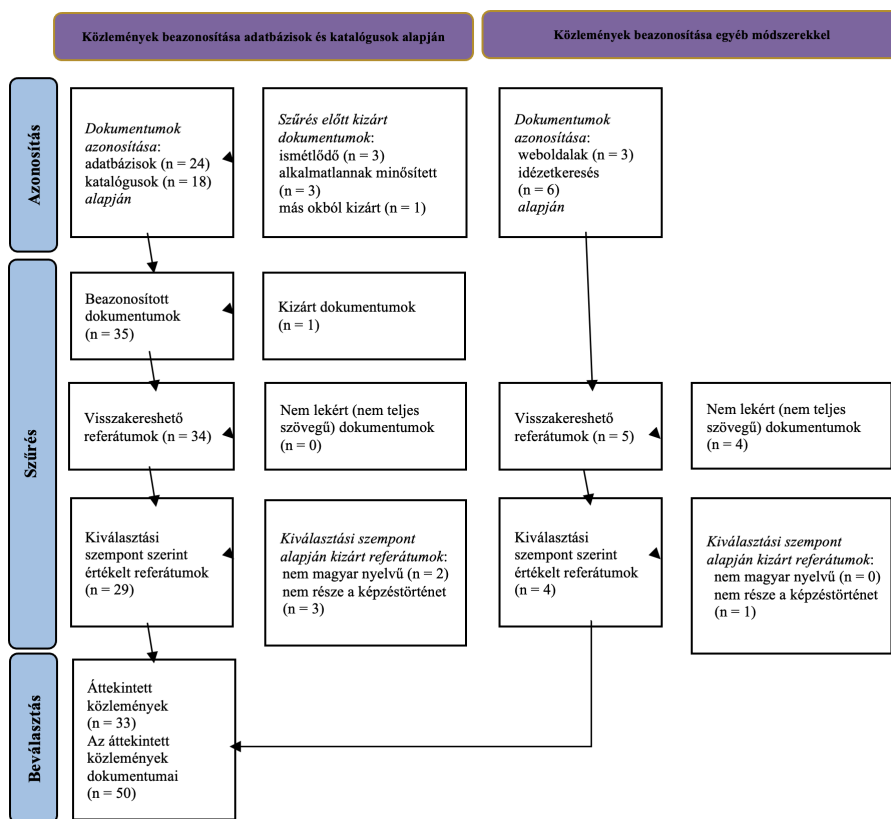

A szisztematikus elemzés módszertana

A szisztematikus szakirodalmi áttekintés alapjául szolgáló *témabibliográfia* összeállításához szükséges *forráskeresést* a Preferred Reporting Items of Systematic Reviews and Meta-Analysis 2020 (a továbbiakban: PRISMA 2020) protokoll módszertana (lásd 1. ábra) alapján folytattam le (Rethlefsen & PRISMA-S Group, 2021, lásd még Page et al., 2021).

1. ábra

A szisztematikus szakirodalmi forráskeresés folyamatábrája a PRISMA 2020 protokoll alapján

* Megjegyzés: Rethlefsen & PRISMA-S Group (2021) közlése nyomán saját fordítás és szerkesztés.

A magas minőségű kvalitatív elemzés érdekében a teljes keresési folyamatot dokumentáltam.

A PRISMA 2020 protokoll algoritmusát követve megterveztem a *keresési stratégiát*, kiválasztottam a kutatás szempontjából *releváns elektronikus*

adatbázisokat, valamint a hagyományos kereséshez használni kívánt (a kutatás szempontjából) releváns szakirodalmi dokumentumállománnyal rendelkező könyvtárakat.

A kutatás mintájának kiválasztása

A hozzáférhető releváns szakirodalmak felkutatása számos könyvtári katalógus és elektronikus adatbázis segítségével történt. A hagyományos cédulakatalógusok mellett a kutatás során a Magyar Országos Közös Katalógus Országos Dokumentum-ellátási Rendszer (MOKKA-ODR), az Elektronikus Periodika Archívum és Adatbázis (EPA), az Arcanum Digitális Tudománytár (ADT), valamint a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ (MTA KIK) által működtetett elektronikus adatbázisokat használtam fel.

A magyar óvodapedagógus-képzés fejlődéstörténetét tárgyaló szakirodalmi források felkutatására törekedtem (vö. 1. függelék), kizárólag olyan forrásokat kerestem, melyek a magyar óvodapedagógus-professzió képzés-történetét mutatják be.

A *szakirodalom-keresési folyamat* tervezése során *beválasztási és kizárási* (azaz megfelelőség szerinti) *kritériumokat* határoztam meg. A forráskeresés során olyan dokumentumok felkutatására összpontosítottam, melyek a professzió hazai fejlődésének története szempontjából releváns időintervallumot tárgyalnak (azaz a szakma kezdetétől az adott szakanyag publikálási időpontjáig terjedő fejlődési időszakot vagy annak egy részét írják le, vö. 2. függelék), nyelvtől függően (kizárólag magyar nyelvű), de a publikáció típusától (szakfolyóiratban vagy kötetben megjelent önálló tudományos szakcikk, tanulmány-sorozat, monográfia) függetlenül.

A továbbiakban a vizsgált kutatási területen feltárt meghatározó publikációk azonosításához és kiválogatásához kulcsszavakat határoztam meg. Az összetett keresés a fő szócsoportok mentén, az 1. 'óvodapedagógus', az 'óvó(nő)', a 'kisdédóvó(nő)' és 2. az 'intézet', a 'képző', valamint 3. a 'képzés', 'kisdédnevelés' kifejezések, továbbá ezek kombinálásának segítségével történt. A kulcsszónak a forrás címében vagy alcímében, vagy a cédulaleírásokban kellett megjelennie. Az elemzés során, az alkalmazott kulcsszavak segítségével, az 1837-től megjelent, magyar nyelvű és teljes terjedelműben hozzáférhető közlemények kiválasztása valósult meg (vö. 3. függelék). Miután az online adatbázisokban is lefuttattam a kulcsszó-kereséseket, a keresési eredményeket elmentettem. Majd elkészítettem a témabibliográfiát a letöltési (az online szabadon hozzáférhető digitális szakanyagok esetén) és kikérési listák (az online adatbázisból és cédulakatalógusból kiválasztott papíralapú szakanyagok esetén) felhasználásával.

A szisztematikus elemzés tehát a PRISMA 2020 protokoll alapján a min-tába került, teljes terjedelmében hozzáférhető, magyar nyelvű és a magyar óvodapedagógus-képzéssel kapcsolatos 33 közlemény (50 dokumentum) fel-dolgozásával valósult meg.

Elemzési egységek meghatározása

A PRISMA 2020 protokoll szerint lefolytatott *szakirodalom-kiválasztást* követően potenciálisan 33 önálló publikáció képezte a részletesebb elemzés tárgyát. A kvalitatív elemzési mintába került dokumentumok közül 31 felelt meg az előzetesen megfogalmazott kritériumoknak, közülük 29-et a használt elektronikus adatbázisok és cédulakatalógusok segítségével azonosítottam, 2-t pedig idézetkeresés nyomán tártam fel. Az elemzési minta tartalmazott további kettő, a kutatás szempontjából releváns közleményt, melyeknek sem címében, nem leírásában nem jelent meg a beválasztási kritérium alapján meghatározott kulcsszavak egyike sem (vö. 3. függelék). E két publikációt a keresési folyamat során tártam fel és a beválasztási kritériumnak való megfelelés miatt vettem be az elemzési kívánt közlemények közé. Összességében végül a 33 áttekintett közlemény összesen 50 dokumentumot jelentett, mivel – a publikációs típust nem korlátozva – az elemzési mintába a szakcikkek és monográfiák mellett változó számosságú szakmai írásból álló tanulmány-sorozatokat is bekerülhettek.

A feldolgozás módszere, szempontja

A PRISMA 2020 protokoll szerinti forráskeresés lezárását követően, a kvalitatív elemzés közvetlen előkészítéséhez kapcsolódóan, az első hazai óvodapedagógus-képző intézet alapításának időpontjától (1837) számítva 25 éves időintervallumokat jelöltem ki és az összegyűjtött közlemények publikálási időpontja alapján besoroltam az egyes időszakokba (1. táblázat). Az időintervallum-behatárolás során vizsgáltam, hogy a professzió alakulása során mennyire volt tudatos a képzésfejlődés folyamatának történeti dokumentálása, valamint, hogy milyen események hívtak életre kortárs vagy történeti narratívákat.

1. táblázat

Az összegyűjtött szakanyagok publikálásának időbeli megoszlása (1837–2023)

	A közlemények megjelenése								Összesen (db)
	1837 – 1861	1862 – 1886	1887 – 1911	1912 – 1936	1937 – 1961	1962 – 1986	1987 – 2011	2012 – 2022	
Tanulmányok száma (db)	1	1	0	0	1	4	7	7	21
Cikksorozatban publikált tanulmányok száma (db)	0	0	0	1	1	0	1	0	3
Monográfiák száma (db)	0	2	2	2	2	0	1	0	9
Összesen (db)	1	3	2	3	4	4	9	7	33

* *Megjegyzés:* A 2012-től kezdődő időszak természetesen még nem tekinthető lezártnak. Jelen összegzés a 2023. 05. 31-ig megjelent és az elemzésbe bekerült szakanyagok szerinti állapotot tükrözi.

A szisztematikus áttekintés eredményeinek elemző bemutatása

A PRISMA 2020 protokoll szerint lefolytatott forráskeresés során feltárt releváns 33 közlemény (összesen 50 dokumentum) *kvalitatív elemzése* nyomán tett megállapítások leíró ismertetésére fókuszálva a továbbiakban bemutatom a hazai óvodapedagógus-képzés történetének narratíváit.

Az első magyarországi kiseddóvó-intézet létesítésének jellemzőit nemzetközi kitekintésben Briedl (Beély) Fidél (1841) vizsgálta. Rövid értekezésében bemutatta az első hazai óvodaalapítást, valamint *kitért röviden az első magyarországi kiseddóvó-képző alapítási évét követő eseményekre*.

Rapos József (1868) monográfiájának első részében alapos részletességgel emléket állított a hazai óvodalapításnak, tisztelettel adózva báró Brunszvik Teréz személyének, bemutatva intézményalapító munkásságát. Rapos a kötet második részében a Kiseddóvó intézeteket Magyarországon Terjesztő Egyesület három nagy korszakát tárgyalta a kezdetektől 1868-ig. Az egyesület formálódásával (terjesztési ág) párhuzamosan *az óvodapedagógus-képzés történet (képzési ág) és az óvodatörténet (nevelési ág) főbb ismérveit* külön-külön további alfejezetekre bontva mutatta be, továbbá a monográfiában számos tény- és statisztikai adatot közölt (Rapos, 1868).

P. Szathmáry Károly (1878) a hazai kiseddóvó-nevelés nevezetesebb mozzanatait összefoglaló munkájában az óvodatörténethez szervesen kapcsolódott az óvodapedagógus-képzés. Összegző tanulmánya során az első képezde létesítése mellett a *kétéves tanfolyami képzést mutatta be részletesebben*. P. Szathmáry (1882) a kiseddóvó és kiseddóvó-nevelés tárgyában készített rövid időrendi összefoglalóját a korabeli *Kiseddóvó-nevelés* folyóiratban adta közre. A szerző tanulmányában sorra vette az első hazai képezde alapításával összefüggő főbb mozzanatokot, rögzítve a folyamat jelentősebb állomásait. P. Szathmáry 1882-ben írt tanulmánya tekinthető *az első, kifejezetten az óvodapedagógus-képzés történetére fókuszáló hazai neveléstörténeti forrásnak*. P. Szathmáry (1887) később egy terjedelmesebb történeti munkájában az óvodaüggyel összefüggésben a kiseddóvóképzés indulásának jellemzőiről is megemlékezett.

A 19. századi összefoglaló monográfiák között kiemelkedő Morlin Emil (1896) könyve, melyben a szerző a kiseddóvó múltját és jelenét bemutatva adott egyben képet *az óvodapedagógus-képzés kezdetéről, alakulásáról egészen annak korabeli állapotának leírásáig*. Morlin a magyar kiseddóvó múltjának 1828 és 1891 közötti időszakát három nagy szakaszra felosztva mutatta be. Kiemelten kezelte, ezért részletesen tárgyalta a kiseddóvóról szóló 1891. évi XV. törvénycikk megalkotásának körülményeit, a törvény tartalmát, továbbá az annak végrehajtásához kapcsolódó történéseket. Külön fejezetben

sorra vette a kisededővónő-képzés történetének főbb mozzanatait, majd a kisededővási törvény hatására bekövetkezett változásokról is beszámolt.

Kenyeres Elemér (1921) a korabeli óvónőképző-intézeti növendékek számára tankönyvként szolgáló kéziratot adott közre. Az első fejezet a tankönyvben szereplő ismeretek elsajátításához nyújtott hasznos tanácsot *Hogyan tanuljunk?* címmel. A monográfiában ezt követően a magyar kisedednevelés és *kisededővó-intézetek történetének rövid összefoglalása* olvasható. Továbbá a kötet részeként a szerző a kisededővodai foglalkozásokkal kapcsolatos gondolatait is közreadta, valamint a növendékek számára a foglalkozások vezetésére vonatkozóan kínált általános szempontokat.

A Szent Lujza Intézet gondozásában egy rövid monográfia (Kenyeres, 1935) jelent meg, mely a kiadvány tartalma alapján feltételezhetően az óvóképzőben tanulmányokat folytató növendékek számára készült. A rövid monográfia az egyetemes neveléstörténet szerves részeként tárgyalta *a hazai óvodapedagógus-képzés fejlődésének jelentősebb mozzanatait a kezdetektől az 1891. évi törvény megalkotásáig*.

Végh József (1935a, b, c, d) a magyar kisededővónő-képzés múltját és jelenét röviden összefoglaló tanulmányát a *Kisedednevelés* szakfolyóirat hasábjain megjelent cikksorozatban adta közre. A sorozat három, képi illusztrációkkal ellátott, tanulmányból és egy, főként anyakönyvi adatokra támaszkodó, függelékből áll. A tanulmányokban beszámolt az *első kisededővóképző intézet létesítésétől egészen az 1930-as évek elejéig tartó fejlődési folyamatról*, kiemelve annak főbb eseményeit. Végh (1937), a hazai óvodapedagógus-képzés történetiségének feltárása iránt elkötelezett kutatóként, neveléstörténeti munkásságának kiemelkedő eredményeként *a budai képzőintézet százéves történetét összefoglaló monográfiát* publikált. Az évszázados jubileumra megjelent kiadványt a kisededővás ügyét kedvelő és az óvónőképző-intézet törekvéseit méltányoló olvasóknak, továbbá a növendékeknek ajánlotta. Mint a képzőintézet tanára és igazgatója, elsődleges források felhasználásával kívánt teljeskörű áttekintés nyújtani azzal a céllal, hogy széles körben megismertesse a magyar kisededővás és kisededővóképzés történetét. Végh (1938a), *az óvodapedagógus-képzés történeti áttekintésére fókuszáló munkájának rövid kivonata* megjelent a *Nevelésiügyi Szemlében*, valamint neveléstörténeti kutatómunkájának eredményét egy három évet átívelő cikksorozatban (összesen 13 tanulmányban) a *Kisedednevelés* szaklapban (Végh, 1938b, c, d, e, f, g; 1939a, b, c, d; 1940a, b, c) publikálta.

Draskovits Pál (1940) a magyar kisedednevelés és kisededővónőképzés múltját összefoglaló, valamint a jelenét leíró munkát készítette. Értekezésének bevezetőjében a dolgozat hármas célját jelölte meg, miszerint publikációjával a kisedednevelés feladatába való általános összefoglaló betekintést kívánt nyújtani, továbbá a hazai kisedednevelési irányzat bemutatására törekedett, valamint az *első európai kisededővóképző-intézet százéves történetének rövid leírására* vállalkozott.

Hermann Alice (1965) az óvoda és az óvónőképzés fejlődését egységként kezelte. A könyvfejezetben a szerző elsőként az óvoda fejlődését a kezdetek-

től mutatta be, majd az óvónőképzés alakulását az első képző alapításától az 1960-as évekig tárgyalta: röviden reflektált a hazai óvónőképzés történetének felszabadulás előtti időszakára, majd az azt követő időszak bemutatására is vállalkozott, ahol a képzésfejlődés szempontjából meghatározó mozzanatokat emelte ki.

Varga Gábor kutatómunkája során a „magyar óvodai pedagógusképzés” történetére fókuszált, elemezve a hazai képzés egyes történeti korszakait. Közleményében (1977) bemutatta az óvodapedagógus-képzés előzményeit, kiemelten kezelve az 1837 és 1945 közötti időszak főbb történéseit, foglalkozott az óvónők és a képzés helyzetével a Tanácsköztársaság idején (Varga, 1979) és írt az 1912 és 1944 közötti időszak óvodai pedagógusképzés jellemzőiről is (Varga, 1980). A hazai óvodapedagógus-képzés 150 éves jubileuma kapcsán a tolnai képző alapításáról emlékezett meg, annak a korabeli Magyarországra gyakorolt hatásával kapcsolatos gondolatát is megfogalmazta (Varga, 1987).

Vág Ottó figyelme főként az óvodatörténetre irányult. Monográfiában dolgozta fel az első hazai óvoda történetét; de vizsgálta a reformpedagógiai mozgalom elképzeléseit, majd a munkásmozgalom pedagógiai törekvéseit is. Az óvodapedagógus-képzés történetét feltárva az „óvodainevelő-képzés” fejlődésével kapcsolatos eredményeit mutatta be. Vág (1988) az 1828 és 1891 közötti időszakot átívelő elemző munkájában a tolnai első magyar óvóképző „időelőttiségének” problémakörét járta körül, kiemelve az óvodafejlesztési törekvések és az óvodaügy valóságos fejlődése közötti ellentmondást, az időszakban felvételt nyert hallgatók előképzettségének és társadalmi státuszának jellemzőit statisztikai adatokra alapozva. Az első magyarországi óvóképző alapításának 150. évfordulójának alkalmából írt tanulmányában (1989)¹ – mely korábbi munkájának átdolgozott, bővített változata – arra tett kísérletet, hogy az „óvodapedagógiai képzés” (Vág, 1989) történetében a fejlődés különböző szintjeinek bemutatása és elemzése során rámutasson a folyamat még feltáratlan mozzanataira. Ezt egyben eligazításként is szánta a jövőbeli neveléstörténeti kutatások (és kutatók) számára. Vág a hazai óvodapedagógus-képzés hét szintjét különböztette meg. Első szakaszként az önképzést jelölte meg és a fejlődési folyamat hetedik, utolsó szakaszának tekintette, amikor is az óvodapedagógusok számára is elérhetővé vált az akadémiai szint. Indoklása szerint azért tekinthető ez utóbbi is egy fejlődési állomásnak az óvodapedagógus-képzés történetében, mert ezáltal az óvodapedagógia helyet kapott a szaktudományi és a neveléstudományi doktori iskolák (tantárgypedagógiai, valamint neveléstörténeti és nevelélméleti) programjaiban.

¹ A forrás sajátossága, a megjelent tanulmány első oldala (számozott 21. oldal) és második oldala (számozott 22. oldal) intertextualitása megtörik, a végjegyzetben jelzett hivatkozások közül a szövegben hiányzik a 8–14-ig terjedő jelzethez tartozó releváns, illetve köztes kontextus. Mindezek alapján arra következtethetünk, hogy az eredeti tanulmány egy oldala hiányzik a publikált anyagból.

Mihály Istvánné, Pestiné Darida Ida és Szakács Mihályné (1995)² tanulmányában alapvetően egy tantervelemzés eredményeit foglalták össze. Az óvodapedagógus-képzés strukturális változásait kiemelve keresték a magyar pedagógusképzésben mindazt, ami a nemzeti sajátosságokból fakadóan leginkább segíthette a felsőoktatási rendszerbe való beilleszkedése során az óvodapedagógus-képzés kontinuitását. Szakács Mihályné (1996) a tanulmánnyal azonos címmel (és közel azonos tartalommal) publikált egy önálló szaktanulmányt. E két tanulmány összehasonlító elemzése nyomán, a jelentős tartalmi egyezőség mellett, felfedezhetünk a képzéstörténetet érintő eltérő³ adatközlést is.

Kövér Sándorné (1996) tanulmányát arra alapozta, hogy a hazai óvodapedagógus-képzés közel 160 éve alatt valójában szinte minden lényeges szakmai kérdés már vita tárgyát képezte. Ezen megállapítását két kérdéskör által kívánta alátámasztani. Egyrészt az elmélet és a gyakorlat arányát, másrészt a növendékek pedagógiai és pszichológiai felkészültségének súlyát vizsgálta *a képzés történetének egyes meghatározó állomásait a fókuszba helyezve*.

Az ezredfordulón Kurucz Rózsa (2002) *a tolnai óvóképző-intézet alapítását* helyezte a monográfia középpontjába. Az alapítás időszakából származó kutatási anyag feldolgozása révén kronológiailag és tartalmilag tárta fel az első hazai óvóképző intézet létesítésének körülményeit és eseményeit, külön is gondot fordítva az alapítás előzményeinek részletes bemutatására. Így a szerző kiemelten kezelte és feltárta az első magyar óvóképző alapítását megelőző szekszárdi képzőlétesítési törekvéseket. A könyv második részét pedig a korabeli magyar és német nyelvű kéziratok válogatott gyűjteménye képezi.

Szakács Mihályné (2009, 2010a, 2010b) felidézve *a felsőfokú óvóképzés évtizedeit*, az 50 éves felsőfokúvá válást méltató ünnepegsorozatban elhangzott előadását publikálta egy háromrészes cikksorozatban. A történelmi múlt számbavétele során kiemelte a képzés sorsfordító és emblematikus eseményeit és mintegy kitekintésként megfogalmazta az óvóképzésre váró feladatokat.

Patyi Gábor (2010) szakkikében a magyarországi óvóképzés történetének főbb eseményeit, jellemzőit tárgyalta *a kezdetektől a felsőfokúvá válásig*, bemutatva a fejlődési út főbb szakaszait, külön hangsúlyt fektetve azon tendenciákra és tervekre, melyek a felsőfokú képzés megvalósítására irányultak.

Kurucz Rózsa (2013a) által szerkesztett *Hidak és párhuzamok. A 175 éves közép-európai és magyarországi óvóképzés történetében* című kötetben közölt

² A tanulmányhoz kapcsolódó melléklet hely hiányában nem jelent meg. A szakkikk végén arra találunk utalást, hogy a folyóirat következő számában publikálásra kerül a melléklet, azonban ez nem valósult meg.

³ A hazai óvodapedagógus-képzés főiskolai szintűvé válásának évét eltérő évszámmal közli a két forrás. Vö. „1990-ben vált főiskolai szintűvé az óvodapedagógus képzés.” (Mihályné et al, 1995, p. 11) és „Az 1985. évi I. törvény alapján 1986-tól vált főiskolai szintűvé az óvodapedagógus-képzés.” (Szakácsné, 1996, p. 307).

tanulmányok *a hazai óvodapedagógus-képzés történetét számos aspektusból* közelítették meg. Többek között tárgyalták a képzés egy-egy történeti időszakát, avagy egy-egy meghatározó eseményt elemeztek és mutattak be részletesen. A tanulmányok foglalkoztak egy adott korszak meghatározó gyermeknevelőjének életútjával és munkásságával, illetve más tanulmányok egy adott képzőintézmény történetébe engedtek betekintést. A kötetben szereplő tanulmányok közül a téma szempontjából kiemelendő Podráczky Judit (2013) tanulmánya, melyben a szerző a 19. századi óvodák elemzése kapcsán az óvóképzés törvényi háttérével, az óvodaügyi szabályozására irányuló kísérletek, valamint az első hazai kisdnednevelési törvény megszületésének körülményeit elemezte. Lévén a kisdnedóvról szóló 1891. évi XV. törvénycikk az óvodáztatással együtt rendezte az óvóképzést, e kapcsolódása okán a dolgozat *az óvodapedagógus-képzésre vonatkozó tartalmi megállapításokat* is tárgyalta. Kurucz Rózsa (2013b) kötetben megjelent szakkikében az egyesületi összefogással létesített *első magyar óvóképző alapítási koncepcióját* mutatta be, összehasonlítva más európai országok óvodapedagógus professziójának létesítési jellemzőivel. Patyi Gábor (2013) tanulmányában pedig *a képzés dualizmus korabeli fejlődési útját* követte nyomon, kiemelve a területi eltéréseket, sajátos jellegzetességeket.

Aggné Pirka Veronika (2014) alapvetően csecsemő- és kisgyermeknevelő, valamint óvodapedagógus alapszakos hallgatók képzéséhez készült tananyag részeként – mely kötet a koragyermekkorai nevelés tényeinek bemutatására vállalkozott – röviden felvillantotta a magyar óvodáztatással összefüggésben *a hazai óvodapedagógus-képzés alakulásának egy-egy mozzanatát*.

Neszt Judit (2019) szakkikke *az óvónő- és tanítóképzés egységesítésének 1840 és 1905 közötti mozgalmát* vizsgálta, kiemelve az egységesítés mellett felhozott érveket, rámutatva a két pedagógusképzés tartalmi hasonlóságaira. Patyi Gábor (2020) tanulmányában szintén az óvó- és tanítóképzés egységesítésének témaköre került a vizsgálat fókuszába. Tanulmányában *az óvó- és tanítóképzés akadémiai szintű egységesítésének a pedagógiai sajtóban 1957-ben zajló szakmai vitáját* elemezte.

Golyán Szilvia (2023) publikációjában *az 1950-es évek vége és az 1990-es évek vége közötti képzéstörténeti eseményeket* kezelte kiemelten. Az óvodapedagógus-képzés hazai történetének időrendi vonalán haladva, elsődleges neveléstörténeti források leíró elemzése és értelmezése által mutatott rá a képzés strukturális változásaira a dedikált időszakban. Az elemzés során kiemelten kezelte a célmegjelölést, a képzési tartalom meghatározását, valamint az elméleti képzés és az óvodai gyakorlat kapcsolatát.

Összegzésként megfogalmazható, hogy a feldolgozott közleményeknek az egyes dedikált időszakok szerinti besorolása megerősítette azon feltevésemet, miszerint az elméleti, gyakorlati szakembereket a hazai óvodapedagógus-képzés fejlődéstörténete – kevés kivétellel – aktualitás jelleggel foglalkoztatta, a közlemények nagy többségét egy-egy közelgő vagy profeszziótörténeti jubileumhoz kapcsolódva publikálták.

A szisztematikusan áttekintés a PRISMA 2020 protokoll alapján a mintába került és teljes terjedelmében hozzáférhető, magyar nyelvű és a magyar óvodapedagógus-képzéssel kapcsolatos 33 közlemény (50 dokumentum) feldolgozásával valósult meg.

A feldolgozott közlemények *tartalmi fókusz*a és a *tárgyalt történeti korszakot* illetően megfogalmazható, hogy az áttekintett monográfiák részben tartalmaztak képzéstörténeti részeket, fejezeteket. A publikációk többségében az óvodapedagógus-képzés történetének egy-egy szakaszára fókuszálva dolgozták fel az adott történeti korszak főbb eseményeit, esetenként a szerzők professziótörténeti összefoglalásra is vállalkoztak. A folyóiratcikkek, folyóiratcikk-sorozatok – terjedelmükből kifolyólag is – vázlatosabban adtak képet az óvodapedagógus professzió egyes fejlődési állomásairól, illetve nyújtottak átfogóbb képet magáról a professziófejlődési folyamatról. A *forráshasználat*a alapján megfogalmazható, hogy a vizsgálati mintában szereplő dokumentumok egy része nem tartalmaz forrásmegjelölést. A források jelentős része elsődleges és másodlagos forrásokat használ, s összesen 9 szakanyag esetén állapítható meg egyértelműen elsődleges forráshasználat (vö. 4. függelék). Ezen utóbbi források között nincs olyan, mely a kezdetektől (1837) napjainkig (2023) mutatja be a képzés fejlődését. Mindezek alapján indokolt a főként elsődleges forrásokat felhasználó, a *hazai* óvodapedagógus-képzés történetének kronologikus feltárására irányuló neveléstörténeti kutatás.

Összegzés

A hazai óvodapedagógus-képzés történetének szempontjából releváns és teljes terjedelmében hozzáférhető hazai neveléstörténeti források elemzését követően megállapítható, hogy a feltárt *legkorábbi leírás 1841-ben jelent meg*. A 19. században publikált szakcikkek, cikksorozatok, monográfiák jelentős többsége valamely jubileumhoz kapcsolódott és az óvodapedagógus-képzésről az óvodaügy részeként tettek említést vagy a képzés egy-egy kiemelt eseményét mutatták be.

A 20. század első felében megjelent szakanyagok történeti szempontból már egy tágabb időszakot átívelve tárgyalhatták a fejlődő professzió történetét, valamint az egy évszázados jubileum kapcsán készültek az óvodapedagógus-képzés történetét feltáró elemzések. A 20. század második felétől publikált tanulmányok elemeztek rövidebb-hosszabb történeti időszakokat, avagy vizsgáltak *meghatározó képzéstörténeti eseményeket*. Ezidőtájt készültek *intézménytörténeti összefoglalók* is, melyek az adott intézmény történetén keresztül az óvodapedagógus-képzés országos szintű formálódásáról adtak pillanatképet, továbbá az egyes képző intézmények szakmai alkotó, oktató-kutató műhelymunkáinak egyaránt emléket állítottak.

A 21. század első évtizedeiben, örömdetes változás, hogy *növekvő számú hazai, óvodapedagógia-tárgyú közlemény* megjelenésének lehetünk szemtanúi. Tudományos igényű tanulmányok, szakcikkek és monográfiák készül-

tek, melyek már az óvodapedagógus-képzés egy-egy dedikált eseményére irányultak, még gyakrabban az óvodatörténeti kutatások részeként írták le az óvodapedagógus professzió releváns eseményeit a vizsgált történeti korhoz kötődően.

A szakirodalom összegyűjtése során számolnom kellett a ténnyel, hogy a szisztematikus forráskutatás során is a téma szempontjából óhatatlanul is kimaradhatott releváns forrásanyag. Ennek ellenére úgy vélem, a megvalósított forráselemzés kutatómunkám szempontjából hasznosnak bizonyult, mivel rávilágított a komparatív elemzés szükségességére. Amellett, hogy a szisztematikus szakirodalmi áttekintés az elemzett közlemények főbb eredményeit tárta fel, rámutatott források közötti ellentmondásokra és hiányzó neveléstörténeti eseményekre.

Elméleti szisztematikus áttekintésem fő tanulsága, hogy bár a hazai óvodapedagógus-képzés történetével több szakcikk, tanulmány és monográfia is foglalkozott, azok egy jelentős része az óvodatörténettel együtt tárgyalva tett említést az egyes képzéstörténeti mozzanatokról. Az óvodapedagógus-képzést tárgyaló közlemények többsége egy-egy neveléstörténeti esemény vagy időszakasz leíró elemzésére fókuszált. Megállapítható, hogy a hazai óvodapedagógus-képzés fejlődéstörténete részben kidolgozott, az utolsó történeti áttekintés 1989-ben készült. Az elméleti elemző szakirodalmi áttekintés igazolta, hogy a *hazai óvodapedagógus professzió* lassan 200 éves képzésfejlődését bemutató, főként elsődleges neveléstörténeti források alapján készült áttekintő munka jelenleg, 2023-ban nem áll rendelkezésre.

Irodalom

- Aggné Pirka, V. (2014). A magyar óvodáztatás és óvóképzés történetének alakulása. In V. Aggné Pirka, Gy. Mikonya, S. Mészárosné Darvay & E. Szarka (Eds.), *Kora gyermekkori nevelés- és családtörténet* (pp. 88–105). ELTE Tanító- és Óvóképző Kar. <https://mek.oszk.hu/18700/18709/18709.pdf> (2023.06.10.)
- Briedl, F. (1841). A kiseddóvó intézetek történetileg. In J. Luczenbacher & P. Almási Balogh (Eds.), *Tudománytár. Kilencedik kötet* (pp. 281–305). A Magyar Tudós Társaság.
- Draskovits, P. (1940). *A magyar kiseddnevelés és kiseddóvónőképzés története és jelen állapota*. Közlemények a Szegedi Ferenc József Tudományegyetem Pedagógiai Lélektani Intézetéből. Özv. Pauly Károlyné Könyvnyomdája.
- Golyán, Sz. (2023). Tartalmi szabályozás az óvodapedagógus-képzésben (1959–1989): A centralizálás három évtizede Magyarországon. In S. Pálfi & A. Vargáné Nagy (Eds.), *Tanulmányok a szocializmus pedagógiai gyakorlatáról* (pp. 97–124). Debreceni Egyetemi Kiadó.
- Hermann, A. (1965). Az óvoda és az óvónőképzés. In Gy. Simon (Ed.), *Nevelésügyünk húsz éve 1945–1964. Tanulmányok a magyar népi demokrácia neveléstörténetéből* (pp. 365–418). Tankönyvkiadó.

- Kenyeres, E. (1921). *A kisedednevelés és a kisededóvó-intézetek története. A kisededóvodai foglalkozások*. Löblovitz Zsigmond Könyvkiadóvállalat.
- Kövér, Sné. (1996). Óvóképzésünk múltjának néhány manak szóló tanulsága. *Pedagógusképzés*, 3(1–2), 44–58. http://real-j.mtak.hu/20392/1/318_012_1996_1_2.pdf
- Kurucz, R. (2002). *Az első magyar óvóképző 1837–1843*. Babits Kiadó.
- Kurucz, R. (2013a, Ed). *Hidak és párhuzamok a 175 éves közép-európai és magyarországi óvóképzés történetében*. Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kar. <https://digitalia.lib.pte.hu/hu/pub/kurucz-r-hidak-es-parhuzamok-a-175-eves-keu-mao-ovokepzes-pte-igyk-szekszard-2013-5136> (2023.08.01.)
- Kurucz, R. (2013b). Prioritások és párhuzamok. Az első egyesületi óvóképző Közép-Európában. In R. Kurucz (Ed.), *Hidak és párhuzamok a 175 éves közép-európai és magyarországi óvóképzés történetében* (pp. 25–40). Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kar.
- Mihály, I., Pestiné Darida, I. & Szakács, M. (1995). Az óvóképzés tartalmi változásai (Tantervelemzés). *Iskolakultúra*, 5(15–16–17), 10–18.
- Mihály, I., Pestiné Darida, I. & Szakács, M. (1995). Az óvóképzés tartalmi változásai: tantervelemzés. *Iskolakultúra*, 5(15–16), 10–18. <https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/31094>
- Morlin, E. (1896). *A magyar kisededóvás multja és jelene*. Lampel Róbert (Wodianer F. és fiai) Gs. és Kir. udvar Könyvkereskedés.
- Neszt, J. (2019). A tanító- és óvónőképzés egyesítésének mozgalma 1840–1905 között. *Gradus*, 6(3), 54–58.
- Page, M.J., Moher, D., Bossuyt, P.M., Boutron, I., Hoffmann, T.C., Mulrow, C.D., Shamseer, L., Tetzlaff, J.M., Akl, E.A., Brennan, S.E., Chou, R., Glanville, J., Grimshaw, J.M., Hróbjartsson, A., Lalu, M.M., Li, T., Loder, E.W., Mayo-Wilson, E., McDonald, S., McGuinness, L.A., Stewart, L.A., Thomas, J., Tricco, A.C., Welch, V.A., Whiting, P. & McKenzie, J.E. (2021). PRISMA 2020 explanation and elaboration: updated guidance and exemplars for reporting systematic reviews. *BMJ*, 372(160), <https://doi.org/10.1136/bmj.n160>
- Patyi, G. (2010). A magyarországi óvóképzés a felsőfokúvá válásig. *Képzés és Gyakorlat*, 8(1), 99–105.
- Patyi, G. (2013). Óvónőképzés a Lajtán innen és a Lajtán túl a dualizmus korában. In R. Kurucz (Ed.), *Hidak és párhuzamok a 175 éves közép-európai és magyarországi óvóképzés történetében* (pp. 42–55). Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kar.
- Patyi, G. (2020). Szakmai vita az óvó- és tanítóképzés akadémiai szintű egyesítéséről a pedagógiai sajtóban 1957-ben. In B. Molnár (Ed.), *A Tanítóképzés múltja, jelene V. – A tanárképzés múltja, jelene II.* (pp. 58–66). ELTE PPK – PPI Szombathely.
- Podráczky, J. (2013). Óvoda és óvóképzés a 19. századi magyar társadalomban. In R. Kurucz (Ed.), *Hidak és párhuzamok a 175 éves közép-európai és magyarországi óvóképzés történetében* (pp. 11–24). Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kar.

- P. Szathmáry, K. (1878). *Emlékirat a magyarországi kisdednevelés nevezetesebb mozzanatairól*. Magyar Királyi Egyetemi Könyvnyomda.
- P. Szathmáry, K. (1882). Rövid időrendi emlékirat a magyar kisdedováás és nevelés történetéről. *Kisdednevelés*, 11(6), 102–105.
- P. Szathmáry, K. (1887). *A magyar kisdedováás és nevelés rövid története*. Pesti Könyvnyomda-részvény-társaság.
- Rapos, J. (1868). *Brunswick Teréz grófhölgynek a legnagyobb magyar honleányának élete és műve; vagyis a köz-alap-nevelésügy multja és jelene hazánkban*. Kunosi és Réthy nyomdája.
- Rethlefsen, M.L., Kirtley, S., Waffenschmidt, S., Ayala, A.P., Moher, D., Page, M.J., Koffel, J.B. & PRISMA-S Group (2021). PRISMA-S: an extension to the PRISMA Statement for Reporting Literature Searches. *Systematic Reviews*, 10(39). <https://doi.org/10.1186/s13643-020-01542-z>
- Szakács, M. (1996). Az óvóképzés tartalmi változásai (Tantervelemzés). *Pedagógusképzés*, 21(1–2), 305–315.
- Szakács, M. (2009). Mérföldkövek I. *A Kisgyermek*, 3(5), 2–3.
- Szakács, M. (2010a). Mérföldkövek II. *A Kisgyermek*, 4(1), 5–7.
- Szakács, M. (2010b). Mérföldkövek III. *A Kisgyermek*, 4(2–3), 33–34.
- Sz.n. (1935). *A kisdednevelés története*. Szent Lujza Intézet Igazgatósága.
- Varga, G. (1977). A magyar óvodai pedagógusképzés történeti előzményei. *Pedagógusképzés*, 2(1), 119–128.
- Varga, G. (1979). Az óvónők és az óvodai pedagógusképzés helyzete 1919-ben. *Pedagógusképzés*, 4(1), 86–91.
- Varga, G. (1980). A magyar óvodai pedagógusképzés történetéhez (1912–1944). *Pedagógusképzés*, 5(1), 100–104.
- Varga, G. (1987). 150 éves a magyar óvodai pedagógusképzés. *Óvodai Nevelés*, 40(9), 301–303.
- Vág, O. (1988). Az óvodainevelő-képzés fejlődése Magyarországon (1828–1891). *Óvodai Nevelés*, 41(2), 44–46.
- Vág, O. (1989). Az óvodapedagógiai képzés különböző szintjei a magyar neveléstörténetben. In P. Szekerczés (Ed.), *Óvóképző és tanítóképző főiskolák tudományos közleményei XXII.* (pp. 21–30). K.n.
- Végh, J. (1935a). A magyar kisdedováónőképzés multja és jelene I. *Kisdednevelés*, 60(1), 10–17.
- Végh, J. (1935b). A magyar kisdedováónőképzés multja és jelene II. *Kisdednevelés*, 60(2), 56–67.
- Végh, J. (1935c). A magyar kisdedováónőképzés multja és jelene III. *Kisdednevelés*, 60(3), 105–114.
- Végh, J. (1935d). A magyar kisdedováónőképzés multja és jelene. Függelék. *Kisdednevelés*, 60(4), 147–155.

- Végh, J. (1937). *A Budapesti M. Kir. Állami Óvónőképző-intézet százéves története*. Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó és Nyomda Rt.
- Végh, J. (1938a). A százéves óvónőképzés. *Nevelésügyi Szemle*, 2(2–3), 103–109.
- Végh, J. (1938b). A Kisdédóvó-intézeteket Magyarországon Terjesztő Egyesület (1836–1848). *Kisdédnevelés*, 63(3), 87–90.
- Végh, J. (1938c). Az állami óvónőképző-intézet őse. *Kisdédnevelés*, 63(5), 158–163.
- Végh, J. (1938d). A pesti kisdédóvóképző. *Kisdédnevelés*, 63(9), 283–286.
- Végh, J. (1938e). A Pestre telepített óvóképző intézet belső szervezete. *Kisdédnevelés*, 63(10), 329–332.
- Végh, J. (1938f). A kisdédóvóképző tanterve 1845–1865-ben. *Kisdédnevelés*, 63(11), 356–361.
- Végh, J. (1938g). A hanyatlás kora (1848–1873). *Kisdédnevelés*, 63(12), 408–410.
- Végh, J. (1939a). Az öreg anyakönyv. *Kisdédnevelés*, 64(1), 4–7.
- Végh, J. (1939b). A fellendülés kora (1873–1891). *Kisdédnevelés*, 64(4), 128–132.
- Végh, J. (1939c). Az Országos Kisdédóvó Egyesület. *Kisdédnevelés*, 64(8), 271–277.
- Végh, J. (1939d). Az Országos Kisdédóvó Egyesület Képzőintézetének belső élete és szervezete. *Kisdédnevelés*, 64(12), 404–408.
- Végh, J. (1940a). Az Országos Kisdédóvó Egyesület intézetének belső élete és szervezete. *Kisdédnevelés*, 65(1), 7–12.
- Végh, J. (1940b). A kisdédóvás törvényes rendezése. *Kisdédnevelés*, 65(3), 93–99.
- Végh, J. (1940c). Az Országos Kisdédóvó Egyesület hanyatló élete. *Kisdédnevelés*, 65(3), 99–107.

Függelék

1. függelék

A vizsgált dokumentumok tartalmi fókusz szerinti besorolása (1837–2023)

Szerző (publikálás éve)	Tartalmi fókusz	
	Óvodatörténet	Óvodapedagógus-képzés történet
Briedl, F. (1841)	x	x
Rapos, J. (1868)	x	x
P. Szathmáry, K. (1878)	x	x
P. Szathmáry, K. (1882)		x
P. Szathmáry, K. (1887)	x	x
Morlin, E. (1896)	x	x
Kenyeres, E. (1921)	x	x
Sz.n. (1935)		x
Végh, J. (1935a,b,c,d)		x
Végh, J. (1937)		x
Végh, J. (1938a)		x
Végh, J. (1938b,c,d,e,f,g; 1939a,b,c,d;1940a,b,c)		x
Draskovits, P. (1940)	x	x
Hermann, A. (1965)	x	x
Varga, G. (1977)		x
Varga, G. (1979)		x
Varga, G. (1980)		x
Varga, G. (1987)		x
Vág, O. (1988)		x
Vág, O. (1989)		x
Mihály, I., Pestiné Darida, I. & Szakács, M. (1995)		x
Szakács, M. (1996)		x
Kövér, S. (1996)		x
Kurucz, R. (2002)		x
Szakács, M. (2009;2010a,b)		x
Patyi, G. (2010)		x
Podráczky, J. (2013)	x	x
Kurucz, R. (2013b)		x

Patyi, G. (2013)		x
Aggné Pirka, V. (2014)		x
Neszt, J. (2019)		x
Patyi, G. (2020)		x
Golyán, Sz. (2023)		x

2. függelék

A vizsgált dokumentumoknak a tárgyalt képzéstörténeti időszak szerinti besorolása (1837–2023)

Szerző (publikálás éve)	Tárgyalt időszak		
	Meghatározott esemény	Meghatározott időszak	Fejlődéstörténet
Briedl, F. (1841)			x
Rapos, J. (1868)			x
P. Szathmáry, K. (1878)			x
P. Szathmáry, K. (1882)			x
P. Szathmáry, K. (1887)			x
Morlin, E. (1896)			x
Kenyeres, E. (1921)			x
Sz.n. (1935)			x
Végh, J. (1935a,b,c,d)			x
Végh, J. (1937)			x
Végh, J. (1938a)			x
Végh, J. (1938b,c,d,e,f,g; 1939a,b,c,d;1940a,b,c)			x
Draskovits, P. (1940)			x
Hermann, A. (1965)			x
Varga, G. (1977)			x
Varga, G. (1979)	x		
Varga, G. (1980)		x	
Varga, G. (1987)	x		
Vág, O. (1988)		x	
Vág, O. (1989)			x
Mihály, I., Pestiné Darida, I. & Szakács, M. (1995)			x
Szakács, M. (1996)			x

Kövér, S. (1996)			x
Kurucz, R. (2002)	x		
Szakács, M. (2009;2010a,b)		x	
Patyi, G. (2010)		x	
Podráczky, J. (2013)		x	
Kurucz, R. (2013b)	x		
Patyi, G. (2013)		x	
Aggné Pirka, V. (2014)			x
Neszt, J. (2019)		x	
Patyi, G. (2020)	x		
Golyán, Sz. (2023)		x	

3. függelék

A vizsgált közlemények típus és kulcsszó szerinti besorolása (1837–2023)

Szerző (publikálás éve)	Közlemény típusa	Kulcsszavak
Briedl, F. (1841)	tanulmány	kisdedóvó, intézet
Rapos, J. (1868)	monográfia	köz-alap-nevelésügy
P. Szathmáry, K. (1878)	monográfia	kisdednevelés
P. Szathmáry, K. (1882)	tanulmány	kisdedóvás és nevelés
P. Szathmáry, K. (1887)	monográfia	kisdedóvás
Morlin, E. (1896)	monográfia	kisdedóvás
Kenyeres, E. (1921)	monográfia	kisdedóvó-intézetek
Sz.n. (1935)	monográfia	kisdednevelés
Végh, J. (1935a,b,c,d)	tanulmány-sorozat	kisdedóvónőképzés
Végh, J. (1937)	monográfia	óvónőképző intézet
Végh, J. (1938a)	tanulmány	óvónőképzés
Végh, J. (1938b,c,d,e,f,g; 1939a,b,c,d;1940a,b,c)	tanulmány-sorozat	óvónőképző-intézet, kisded- óvónőképző, óvónőképző
Draskovits, P. (1940)	monográfia	kisdedóvónőképzés
Hermann, A. (1965)	tanulmány	óvónőképzés
Varga, G. (1977)	tanulmány	óvodai pedagógusképzés
Varga, G. (1979)	tanulmány	óvodai pedagógusképzés
Varga, G. (1980)	tanulmány	óvodai pedagógusképzés
Varga, G. (1987)	tanulmány	óvodai pedagógusképzés
Vág, O. (1988)	tanulmány	óvodainevelő-képzés

Vág, O. (1989)	tanulmány	óvodapedagógiai képzés
Mihály, I., Pestiné Darida, I. & Szakács, M. (1995)	tanulmány	óvóképzés
Szakács, M. (1996)	tanulmány	óvóképzés
Kövér, S. (1996)	tanulmány	óvóképzés
Kurucz, R. (2002)	monográfia	óvóképző
Szakács, M. (2009;2010a, b)	tanulmány-sorozat	mérföldkövek
Patyi, G. (2010)	tanulmány	óvóképzés
Podráczky, J. (2013)	tanulmány	óvóképzés
Kurucz, R. (2013b)	tanulmány	óvóképzés
Patyi, G. (2013)	tanulmány	óvónőképzés
Aggné Pirka, V. (2014)	tanulmány	óvóképzés
Neszt, J. (2019)	tanulmány	óvónőképzés
Patyi, G. (2020)	tanulmány	óvóképzés
Golyán, Sz. (2023)	tanulmány	óvodapedagógus-képzés

4. függelék

A vizsgált dokumentumok forráshasználat szerinti besorolása (1837–2023)

Szerző (publikálás éve)	Forráshasználat		
	Nem releváns/ Nincs jelölve	Elsődleges	Másodlagos
Briedl, F. (1841)	x		
Rapos, J. (1868)	x		
P. Szathmáry, K. (1878)	x		
P. Szathmáry, K. (1882)	x		
P. Szathmáry, K. (1887)	x		
Morlin, E. (1896)	x		
Kenyeres, E. (1921)		x	
Sz.n. (1935)	x		
Végh, J. (1935a,b,c,d)	x		
Végh, J. (1937)		x	
Végh, J. (1938a)	x		
Végh, J. (1938b,c,d,e,f,g; 1939a,b,c,d;1940a,b,c)	x		
Draskovits, P. (1940)		x	
Hermann, A. (1965)		x	

Varga, G. (1977)		x	
Varga, G. (1979)		x	
Varga, G. (1980)		x	
Varga, G. (1987)		x	
Vág, O. (1988)	x		
Vág, O. (1989)		x	
Mihály, I., Pestiné Darida, I. & Szakács, M. (1995)		x	x
Szakács, M. (1996)		x	x
Kövér, S. (1996)		x	x
Kurucz, R. (2002)		x	x
Szakács, M. (2009;2010a,b)	x		
Patyi, G. (2010)		x	x
Podráczky, J. (2013)		x	x
Kurucz, R. (2013b)		x	x
Patyi, G. (2013)		x	x
Aggné Pirka, V. (2014)			x
Neszt, J. (2019)		x	
Patyi, G. (2020)		x	x
Golyán, Sz. (2023)		x	

Golyán, Sz.

A Systematic Review of Literature on the History of Pre-school Teacher Training in Hungary

This systematic review aims to provide a comprehensive overview of the findings from meticulous analytical efforts at processing relevant sources such as articles, studies, and monographs. The review is focused specifically on the domain of domestic pre-school teacher training. For my systematic search in databases, I identified clear inclusion and exclusion criteria for pertinent publications within the research area under investigation. In line with the PRISMA2020 protocol, I carefully selected and applied appropriate keywords for conducting the search. Subsequently, 33 publications, comprising studies, series, and monographs were included in the analysis based on their relevance to the defined criteria. The theoretical systematic review suggests two key findings. Firstly, while numerous publications have addressed aspects of the history of pre-school teacher training, many of them mentioned only briefly select moments in the context of the history of kindergarten education. Secondly, a notable gap was identified as there is no chronological work documenting the evolution of the pre-school teacher profession in Hungary from its inception to the present day.

Keywords: history of professional preschool teacher training, systematic literature review, PRISMA 2020

Golyán Szilvia: <https://orcid.org/0000-0003-1063-2178>